

Mannagongdin í sjómármálinum

Hendingar í málinum og flokkanna stöðutakan.

Tað, sum ger, at fiskimarkið við Føroyar kemur til umrøðu, er í fyrstu sýftu, at 1901 sáttmálin gongur út í 1951; aftaná dómur í Haag um tættu millum Norðmenn og Bretar, seta Norðmenn 4 mila mark; Íslendingar siga upp 1901 sáttmálin og flyta markið.

1952.

Skopunnar útróðræðing heitir á tingið at siga upp 1901 sáttmálin. Klakksvíkar útróðræðing biður tingið um at fyrrreika 4 mila mark.

1. mars sendir tjóðveldisflokkurin tinginum skriv og heitir á landsstýrið um at taka upp samráðingur við avvarandi stjórnarvöld — tað eru Danir og Bretar — um allar spurningar, ið kunnu hava týðning fyri føroyska fiskiveið.

1953.

Javnaðarflokkurin sendir tinginum skriv og mælir til, at 1901 sáttmálin verður uppsagdur.

1954.

Fiskimármálið kemur til endaliga viðgerð á tingi.

Aftaná drúga frágreiðing um allar teir fyrminur, ið standast av samráðingarløðini, samtykkir ein meiriluti av tinginum 1954 sáttmálin — 3 mila sáttmálin, ið skal galda fram til 1967. Uppi í hesi samtykt er hitt nógv umrødda «fyrivarni», ið ongatið kom at virka.

Tjóðveldismenn mæla til uppsagn — men harðtývir einki, ikki eitt orð um, hvussu vit skulu seta okkara sjómark.

Javnaðar- og sjálvstýrisflokkurin seta nú fram eitt uppskot, ið er so háttátt, at vit — uttan mun til um 1901 sáttmálin er í gildi ella ikki — skulu kunna vinna allar somdir sjómármálin við-vikandi. Uppskotið krevur, at Bretar skulu binda seg til at víðkenna ella tolerera sama fiskimark undir Føroyum, sum teir víðkenna ella tolerera undir Íslandi.

Um so var, at hetta uppskot varð samtykt, vildu vit í dag havt 4 mila mark við basistingin og verið væl á veg at vundið 12 mila markið; men sambandið, tjóðveldið og fólkaflokkurin vóru imoti. Landsstýrið heitir á donsku stjórnina at gera sáttmála við Bretar um teirra nýggja 3 mila mark. Hetta verður gjørt.

1956.

Bretar «tolerera», ja, stutt sagt víðkenna 4 mila markið undir Íslandi. Málið verður reist aftur á tingi.

Landsstýrisflokkarnir halda fast um 3 mila sáttmálin, ið verður settur í gildi í 1955 og fáa nú undirtøku frá einum tjóðveldismanni — Olaf Ellingsgaard.

Javnaðarflokkurin setur uppskot um at seta ein 5 mannevnd at samráðast við Bretar um at lata sáttmálin av 22. apríl 1955 fara úr gildi.

Uppskotið fall. Bert javnaðarmenn, 2 tjóðveldismenn og Kj. Mohr greiddu atkvøð fyri ti.

Tjóðveldisuppskotið miðar imoti 1) at landsstýrið gevur út reglugerð, ið ásetur fiskimarkið, 2) at reglugerðin ikki gongur imoti sáttmálin, ið Føroyar hava við onnur lond og 3) at brot verða revsað við bót upp til 100.000 kr.

Hóast uppskotið fær bæði javnaðararkvøður og atkvøður S. Petersens og Kj. Mohrs affrat tjóðveldisatkvøðum fyri teimum ymisku punktunum, verður tað ikki samtykt.

Sambært pkt. 2 vildi hetta uppskot einki nytta, ta Bretar halda fast um 1955 sáttmálin.

1958.

Íslendingar boða frá, at teir seta fiskimarkið út á 12 fjórðingir, 1. sept.

A tingi fæst semja í lag um eitt felags uppskot, og hin 6. juni samtykkir ein meiriluti á tingi — javnaðarmenn, sambandsmenn, fólkaflokksmenn, sjálvstýrismenn, Kj. Mohr og 2 tjóðveldismenn — at krevja 12 mila mark undir Føroyum, galdandi frá 1. sept. 1958.

Imoti 12 mila markinum vóru 4 tjóðveldismenn. Avgerðin verður handað donsku stjórnini, ið beinan vegin sigur seg samda við krøv Føroyinga og er til reiðar at taka upp tingingar við Bretar um at loysa okkum úr 12 ára sáttmálinum, ið landsstýrisflokkarnir høvdu kravt Danir at gera við Bretland.

Stjórnin biður um samráðing við føroysku flokkarnar; men her hendir tað einki í søguni, at fólkaflokkurin og sjálvstýrisflokkurin nokta fyri ollum

samráðingum við stjórnina og vilja einki gera fyri at gera okkum leysar av teirra egna 3 mila sáttmála.

Donsk sendinevnd tekur upp samráðingur við Bretar um at lata 1955 sáttmálin fara úr gildi. Fyrivarni landsstýrisflokkanna heldur ikki, Bretar siga sáttmálin vera juridisk bindandi til 1967; men koma við einum semingsuppskoti, ið allir flokkar eru samdir um at visa frá sær.

Ein meiriluti er samdur um at taka upp aftur samráðingarnar við Bretar.

Javnaðarflokkurin heldur fast um 12 mila markið, men mælir til at royndu viðari samráðingur fyri at vinna tað, ið vinnast kann í lotuni, nú tað er hvørjum manni greitt, at vit ikki kunnu gerast leysir av 1955 sáttmálinum fyrr enn í 1967, um ikki onnur avgerð verður tikin av Sameindu tjóðunum ella aljóðarætti.

Tjóðveldismenn, ið vóru imoti 12 mila markinum, taka nú snøggliga undir við lögingssamtýktini av 6. juni og krevja 12 mila markið sett beinan vegin.

Tá hetta ikki letur seg í lotuni ársakað av 1955 sáttmálinum, ið vit ikki eru leysir av, og tá tjóðveldismenn ikki vilja samráðast um nakra fyrirbiskipan, hava teir vist og prógvað, at teir einans hava viljað og framvegis vilja nýta sjómármálið til politiska ósing til frama fyri loysingina.

Teir eru sostatt einasti flokkur, ið heldur fast um 3 mila markið. Tá 1955 sáttmálin er bindandi, og teir ikki vilja samráðast um eina fyrirbiskipan, er tað hvørjum manni greitt, at teir vilja hava galdandi heilt fram til 1967.

Hetta er veruleikin og sannleikin.

Eftir 14. sept. at døma rokna teir ivaleyst við at vinna atkvøður uppá hesa negativu stöðu.

Eingin fær okkum at trúgva, at Føroyingar eru so politiskt starblindir, at teir ikki gjøgnumskoða hesar falskar, tjóðveldislygnirnar og hina siðspillandi óhúmskuna í 14. sept.

TIL SKEMTUNNAR

Presturin hevði ilt við at fáa ein av konfirmantunum at skilja, at hann ikki var so lytalseysur, sum hann sjálvur vildi halda.

— Sig mær, sigur presturin, hevur tú ongatið roynt at lírka nokur oyru burtur úr spargirsinum við einum knívi?

— Nei, svaraði drongurin, men hatta er ein góð ide.

Ein nýliga frískildur maður sat á songarstokkinum og hugsaði:

— Á, sum alt er vorðið einfaldari, síðan eg slapp mær av við konuna. Nú kann eg fara fram úr songini hvorju megin, eg vil.

UNDIR ÓLØGUM

(Framhald.)

Sum undir lesiviskunini royndi onkur eisini undir A. T-málinum at illgeita, at okkurt skuldi vera galið, kriminelt hjá P. M. Dam og hansara monnum, samanber vinstru pressuna í Danmark, sum eftir lóðing frá okkara fólkatingsmanni Johan Poulsen kravdi sundersogelser til bundse í A. T-málinum. Men hvørki í Isvirkismálinum ella í A. T-málinum funnu teir statsautoriseraðu ella heimafiggindarnir so mikið sum eitt fimmyra skeivt, sum kundu merkjast sum óregluglig og enn og minni sum kriminelt.

Landsstýrið við lögmanninum á odda og teir menn á tingi, sum stóðu afturfyrir lögmannin og hansara landsstýri nýttu ikki bara í hevðarhuga sínum høvi at krevja P. M. Dam og allar teir, ið arbeiddu saman við honum, bannaðar burtur frá A. T., men teir settu tað eisini sum treyt fyri tingsins viðhald, at landsstýrið fekk menn í driftsráðið og harvið ábyrgdina fyri, hvussu driftini víðari fór.

Løgmaðurin Kristjan Djurhuus og stjórnarflokkarnir finga — tóku sær — alla ábyrgdina fyri A. T. viðari lagnu.

Men tað er synd at siga, at lögmaðurin fram av ídri fyri við víðing og mótti lóka hesa ábyrgd, so tað av sonnum kundu verða sagt um hann — teir — at driftin hevði fingið tann stöðul og ta llygan, ið teir, sum søtu við allari maktini, vóru menn at veita.

Vit kunnu siga tvørturimót, eftir ti sum hin setti stjórnin kapitteinur Bang greiddi frá, Harra Bang var soleiðis av lögmanni stuðlaður til at halda fram við sínum vanlukku trolroyndum eftir sild,

við tað at hann lat Bang skilja, at hitt almenna møguleiga vildi veita stundung til royndirnar og skoyta uppi, um tær skuldu miseydnast.

Sum kunnugt miseydnadust royndirnar fullkomliga og tóku mergin burtur úr ti endurreista A. T.

Men hvør, ið ikki fekk eitt einasta oyra í stundungi frá ti almenna vegna hesar miseydnar royndir, var A. T. — seinri vóru sildaroyndirnar gjørdar av óðrum trolfælag, ið var í krithúsinum hjá lögmanni og landsstýrisflokkunum, og tá stóðst ikki á hjá ti at fáa alt undirskotið goldið úr landskassanum. — Munur kundi verið gjørdur, um hann ikki var so greffigur!

Hin nýggi stjórnin harra Bang, ið fekk diktatoriska makt at skipa fyri driftini hjá ti nýggja A. T. — eisini eitt krav frá teimum, ið ráddu fyri borgum — koyrði sum longu borið við so langt og á tæmp við sildatrols- og óðrum miseydnadum royndarfiskiskapi, at hann kom at standa á berum botni og rendur fastur, um ikki nýggjur virkispeningur fekt.

Allir menn, ið vóru sakligir, rættvisir og samfelagshugaðir og ikki blindaðir av persónligum og politiskum hati, søu, at tað vildi veðra hin størsta vanlukka fyri tað stóra plássið Tvøroyri, um A. T. kom at syndrast á sama hátt sum hitt velduga s. J. Mortensens Effi.

Spurningurin um nýggja hjálp varð ti tikin upp.

Søkt varð eftir marshallhjálpi og samráðast varð við myndugleikarnar heima og niðri.

TRYGGINGARSAMBANDIÐ

FØROYAR

Føroya Krigstrygging. telf. 1086
Føroya Brunatrygging. telf. 1089

Føroya Sjóvátrygging. telf. 1086
Føroya Vanlukkatrygging telf. 1721

Vit tryggja:

Bátar - skip - vøru - hús - innbúgv - ferðagóðs bilar o. a.

Føroyingar eiga at tryggja í landsins egna trygging

GRÓT OG SKERVUR

Óll, ið vilja keypa skerv ella grót, eiga at venda sær til kommunukantórið.

Grót og skervur megu verða goldin fyrst, áðrenn tey verða heimtað.

Bilstjórar verða ámintir, at teir ikki kunnu heimta grót ella skerv uttan við einum limi av vegnevndini ella einum umboðsmanni fyri kommununa.

FROÐBIAR SÓKNAR KOMMUNA

Skipafelagið Føroyar

TELEFON 1225

Tórshavn

Føroya Bjór

OL- og MINIRALVATNSVIRKI

Føroya
Pilsnar
Ekta
Maltol.

Citrón sodavata
Appelsin limonada
Hindber limonada
Jorðber limonada
Vanillie limonada
Áppolinaris

EINAR WAAG, Klakksvík — MÁLTRÁÐUR 4

Undirbankastjóri í nationalbankanum harra Meiner, ið hevur sýnt seg sum ein av teimum monnum, ið hava skilt føroysk víðurskifti heilt væl, varð givið í hendi at kanna A. T. víðurskifti og koma við uppskoti.

Harra Meiner útarbeiddi, sum tann fyrri føroyskum víðurskifti vælvildar-maður, hann er, eitt fullfíggið uppskot til stimbran av A. T.

Hetta uppskot var av principiellari náttúru, t. v. s., at tann hjálparleið, sum tað skjeyst uppi, skuldi eisini verða barandi hjá óðrum nevðstodum virkjum, um tey vóru livstreytandi fyri trivnaðin á einum plássi.

Harra Kampmann, fíggjarnálaráð-harri, tók undir við uppskotinum hjá Meiner bankastjóra og var fúsar at leggja uppskotið fram á ríkisdegi. Men hann vildi sjálvandi tryggja sær at hava teir føroysku fólkatingsmenninar og teirra flokkar við, so ikki stríð skuldi standast av ti.

Hann gav so føroysku fólkatingsmenninum einavak av uppskotið og bað teir leggja tað fyrri sinnar flokkar. Sjálvandi iðvaðst hann ikki eitt sekund í, at føroysku fólkatingsmennirnir við eldhugi fóru at taka undir við einum uppskoti, sum var komið frá ongum minni enn landsins fremstu monnum innanfyri fíggjarlívið um, at staturin skuldi veita neyðuga fíggjarihjálpi til eitt av landsins størstu og mest livstreytandi fiskivinnu- og arbeiðaravirkjum. Serliga helt hann, at einki var at ívast í stöðu føroysku fólkatingsmanna, tað ið uppskotið snðið sær at einari stórar arbeiðara- og fiskimannafjöld, og tá ið hjálpin sum nevnt var av principiellari náttúru, var meint eisini at rokka til onnur føroysk virki, ið komu í kreppuvanda.

(Framhald.)